

Højgård**Bjerregårdsvej 2**

Følger man denne gård tilbage i listerne hos Ole Rasmussen, vil man finde, at den i 1684 ejedes af Maribo kloster med Poul Hansen som fæster. I 1683 sender han en klageskrivelse til den undersøgelseskommission, der skulle undersøge forholdene i byen, fordi han var blevet dårligt behandlet af sit herskab, altså Maribo kloster eller folk herfra. (O.R. side 29-31).

Gården er en af udflyttergårdene, og dens plads i byen var der, hvor Friskolen var, og hvor Hjemmeværnsgården nu er.

I flere generationer boede slægten Kylling på gården. I 1807 fik Rasmus Kylling selvejerskøde på gården. Hanne Gård blev født her i 1840 som datter af Hans Rasmussen Kylling og Maren Jørgensdatter.

Den sidste af slægten, der ejede gården, var Rasmus Hansen Kylling. I 1893 bliver den overtaget af Peder Kaae og hans kone Agda. Peder Kaae var ikke en hel almindelig mand. M. P. Schmidt har i sin bog »Falsterske Livsbilleder« skrevet en artikel om ham. Der lyser megen velvilje ud heraf.

Peder Kaae dør i 1918, og Tage Kaae, hans søn, er den næste på gården. Han har den til 1930, hvor den bliver afhændet til Lene og Lars Peder Pedersen.

Den næste ejer er H. P. Jørgensen, der har gården fra 1945 til 1959.

Da kommer den nuværende ejer og hans kone ind på gården, Inger og Hans Sørensen.

Skønt kommende udefra, Hans Sørensen er mønbo, ser det ud til, at han har vundet egnens tillid. Fra 1972 til 1989 var han formand for Falsters Landboforening, og 1989 blev han valgt ind i Storstrøms amtsråd.

Også fra Højgård dyrkes der mere end det oprindelige areal. Nabogårdens jord, tilhørende Jes Wåben, Horreby, er forpagtet af Hans Sørensen.

Nørre Ørslev i efterkrigstiden

Hans Sørensen, der er mønbo, kom til Nørre Ørslev i 1955 og har boet der siden. Han fortæller om, hvordan det var at komme hertil, og hvordan det har været at bo her. Samtidig er det en beretning om den udvikling, der er foregået i løbet af dette lange åremål – på dette sted – og i landet som helhed.

»Ja, jeg kom til Nørre Ørslev i 1955 som forkarl på Luenhøj,« fortæller Hans Sørensen, »jeg skulle jo så møde et helt nyt lokalsamfund. Og det varede ikke længe, inden jeg konstaterede, at jeg var kommet ind et sted, hvor der var plads til nytænkning og inspiration. Man var der på gården med i nutiden og havde samtidig respekt for fortiden. Det var et godt udgangspunkt til starten på en ny egn.

Jeg var på Luenhøj 4½ år og blev hurtigt engageret i, hvad der foregik, ikke mindst i det ungdomsarbejde, der var i Nørre Ørslev, i gymnastik og forskelligt andet.«

Inden længe kom Hans Sørensen ind på ledende poster i dette ungdomsarbejde, var i en periode formand for Nørre Ørslev Gymnastikforening. Han kom også til at lede gymnastik, ikke alene lokale hold, men også hold fra hele amtet. »Det var med til at give inspiration i hverdagen«, fortæller han, »men da jeg blev selvstændig og stiftede familie, måtte jeg give afkald på alt dette. Det gik sådan, at jeg købte Højgård i 1959. Den lå jo nabo til Luenhøj.

Da vi overtog gården, var der både grise og køer og høns og heste, og det første, vi gjorde, var at sælge hestene. Der var en traktor på gården. Men vi beholdt både køerne og grisene en syv-otte år. Det vi gjorde, det første år efter

vi var kommet, var at sælge tærskværk og selvbinder og købe en mejetærsker. Det var jo et led i den tids udvikling.

Vi startede de første år med at have ungmedhjælp. Det havde vi indtil 1964-65.

Driftsomlægning

Først i 60'erne levede vi i en tid, der var økonomisk temmelig trængt. Det var forud for tilslutningen til EFTA og de europæiske fællesskaber. Det var nogle år, hvor det var temmelig skralt, og derfor måtte vi finde alle de besparelser, vi kunne. Og derfor sparede vi den medhjælp bort, vi havde haft hidtil.

Vi begyndte da et nabosamarbejde. Det var godt rent praktisk. Men hjalp også mod den ensomhed, der var blevet på gården.

Vi levede i en vis form for utryghed, også fordi man jo på tinge traf en beslutning om, at landbruget var på vej ud. Danmark skulle være et industrisamfund.

Først da der blev udsigt til, at vi kom ind i EF, begyndte der at blive tiltro til erhvervet igen.

Vi beholdt besætningen til 1967. Da syntes vi, arbejdspresset blev for stort. Derfor skulle vi finde et system, der kunne gøre tilværelsen nogenlunde rimelig. Vi fandt så, det var lettest at have en svinebesætning på ejendommen. Så vi satte kvægbesætningen ud og lavede stalden om til grise. Vi lavede plads til 25-30 grisesøer og prøvede at føde grisene op fra dem. Det varede dog kun en kortere periode, så fandt vi ud af, at vore forhold var bedst til udelukkende at føde grise op, så vi gik over til kun at have fedesvin, og det passede os godt. Så kunne vi overkomme markbrug og besætning. Og det var sådan set et led i udviklingen.

Syklub på Luenhøj.

Stående fra venstre: Kristine Schmidt, Thurie Christensen, Bodil Henriksen, Else Kåe Pedersen, Ingrid Pedersen med Jette på armen, Dagny Andersen, Inger Sørensen, Grethe Høegh Andersen.

Siddende fra venstre: Gerda Kimer, Marie Jensen, Johanne Ørbæk, Karen Risager, Agnes Blegind, Valborg Hampe, Karla Nielsen.

Foran: Anne Mette Henriksen og Dorte Sørensen.

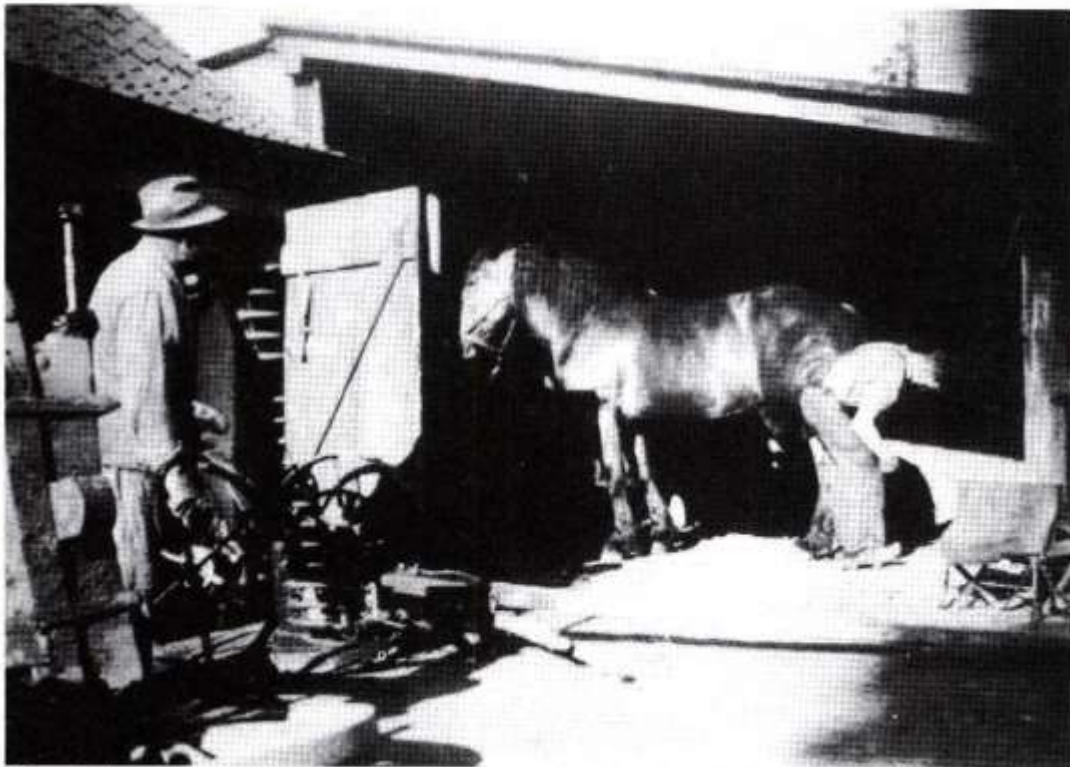
Det var så det, der var med til i hele erhvervets udvikling, ikke alene i Nørre Ørslev, men også alle andre steder, at lavenen begyndte at køre med nedlægninger af mejerier og slagterier. Men det er så en anden historie, der ligger uden for Nørre Ørslevs grænser.

Noget, der fik betydning, var jo, da Danmark blev optaget i de europæiske fællesskaber i 1972. Det var med til at give landbrugserhvervet et løft opad økonomisk. Da fik vi jo nogle store prisstigninger i en periode. Her på Højgård byggede vi året før tilslutningen en ekstra svinestald, så vi fik plads til 500 svin på stald. Og det hjalp os godt.

Det var jo så med til yderligere at forstærke specialiseringen og koncentreringen i erhvervet. Der hvor det gik godt, var der så mange, der ekspanderede endnu mere, og dem, der ikke var med, de kom i løbet af en årrække

endnu mere bagefter. For det var jo ikke nok med, at indtægterne steg temmelig kraftig. Der gik jo kun to år, før de var indhentet og overhalet af omkostningerne, så balancen stort set ikke var ret meget anderledes, da der var gået nogle år, men vi fik sikkerhed for afsætningen af det, vi producerede. Det var det væsentligste for det samlede erhverv.«

Alt det, vi her har hørt, har haft betydning for hele vort samfund. Selv den mindste lokalitet har været berørt heraf – også Nørre Ørslev. »Men,« fortsætter Hans Sørensen, »den forandring, der er sket her, skyldes jo ikke kun ændringen i landbruget. Hele den tekniske udvikling har jo gjort, at alt det, der var i Nørre Ørslev, sadelmager, træskomager, skræder, ja, der var jo det hele, det er væk nu. Som handelsområde blev byen for lille. Vi havde jo

Nørre Ørslev smedie. Smedemester Vald. Rasmussen er ved at sko en hest. Tidligere smedemester, Laur. Nielsen, ses til venstre i billedet.

både brugs og købmand. Og begge dele er væk nu. Igen en konsekvens af en udvikling. Og den udvikling går jo også videre indenfor landbruget. Der bliver stadig færre landbrug. For en halv snes år siden blev den udvikling forstærket. Da havde vi noget vi kunne kalde en krise, en landbrugskrise. Da var der en del, mest mindre ejendomme, der bukkede under. Og da begyndte mange sammenlægninger af ejendomme, og det forstærkedes ganske langsomt op igennem 80'erne. Og da er der blevet bygget nogle store enheder op, specialiserede enheder, som kun har grise eller kun kvæg eller kun planteproduktion.

Og dette er blevet forstærket op sidst i 80'erne, hvor vi har haft en krise, som vi nok ikke skal kalde en landbrugskrise, men hellere en samfundskrise, hvor alle har haft det svært inden for erhvervslivet. Og det vil sige, at også Nørre Ørslev er blevet offer for en centralisering, og det vil nok betyde, når vi skal se lidt ind i fremtiden, at Nørre Ørslev Bymandslav

vil komme til at bestå af færre selvstændige bønder, altså bønder, der skal leve af erhvervet.»

Fremtiden

Således er vi kommet perioden igennem. Vi er kommet frem til nutiden, og der er kastet et lille blik ind i fremtiden. Måske kunne vi komme lidt længere.

Hans Sørensen har i et langt åremål været involveret i en række landbrugsorganisationer. Har været landboforeningsformand, været med i utallige udvalg – også på landsplan. Han har været nødt til at kaste blikket ud over både sine egne og sin bys markskel.

Jeg har lyst til at spørge dig. – Når nu dine tanker således har bevæget sig ud over dagen og vejen og ind i fremtiden, hvad er du så kommet frem til?

»Ja, det er svært, det med fremtiden,« begynder Hans Sørensen, »men vi kan jo ikke lade være med at beskæftige os med den.«

»Det kan måske få betydning, at vi har fået en landbrugslov, der indebærer, at vi kan købe landbrug som deltidbrug op til 30 ha. Det kan måske være med til fortsat at holde på en del ejendomme. For Nørre Ørslev by vil det være væsentligt, at vi i al fald får nogle mennesker til at bo i området. Om de så hedder deltidslændmænd eller fritidslændmænd, eller hvordan systemet vil være, er underordnet. For der er jo rige muligheder, når vi nu nærmer os 35 timers arbejdsuge. Det kan være med til at redde landsbysamfundet.

Skal vi i øvrigt snakke fremtid, må vi se på det, der er sket i de 30 år, vi har talt om.

Udviklingen er gået som en skrå linie op gennem tiden, og den har vist, hvordan grænserne hele tiden er blevet udvidet. Lige fra vi nedlagde de første mejerier og slagterier. Lokalsamfundet Nørre Ørslev er nu en del af et slagteriområde, der har centrum i Ringsted.

Det vil ikke undre mig, om det i år 2000 er en del af en enhed, der også dækker andre områder i Europa.«

Sådan slutter Hans Sørensen sine visioner. Noget tyder på, at det kun er vores fantasi, der sætter grænserne – den fantasi, det er hildet af fordomme fra en tid, som ikke er mere.

Forandringen her og videre ud

Som det ses, har de ændringer, der er sket i Nørre Ørslev, forandret forholdene totalt. Akkurat som det er sket andre steder.

Landbrugene er omdannet til enmandsbedrifter, og håndværks- og handelsvirksomhederne er borte.

Borte er i det hele taget det lille samfund, hvor børn og unge gennem hverdagens virkelighed lærte omgang med andre og fællesskab og ansvar også for andre end de nærmeste.

Her var en naturlig grobund for forståelsen af demokratiets væsen. Mange af vore betydende politikere og organisationsfolk er udgået herfra.

Med disse forandringer landet over er der tale om intet mindre end et kulturskred.

Den bondekultur, eller landbokultur om man vil, der har været kølen under dansk folkestyre, findes ikke mere.

Men det må ikke glemmes, at den forandring, der har fundet sted, har medført fantastiske goder i materiel henseende. Og mere end det, menneskene er blevet frigjort fra tidligere tiders snærende fællesskaber og hæmmende hensyn til andre.

Alligevel høres der megen snak om de gode gamle dage, mest blandt ældre. Mange føler sig fremmedgjorte. Før kendte man alle i byen, nu er der fremmede to huse borte.

Nu er hele samfundet, på land og i by, præget af store specialiserede enheder, hvor fortrolighed og medleven ofte er afløst af mistænksomhed og fremmedgørelse.

At kvalificere kommende slægter til ansvar og medbestemmelse er de nærmeste årtiers alvorlige udfordring.

Demokratiets videre beståen afhænger heraf.

